

Spellingonderwijs: Hoe maak ik het effectief

Prof. dr. Anna M.T. Bosman
Radboud Universiteit, Nijmegen

www.annabosman.eu
a.bosman@pwo.ru.nl

10 april 2017, Conferentie 'Goet Gespeldt', Amersfoort

Thema's

1. Wat is een effectieve spellinginstructie?
2. Wat doe ik met leerlingen die moeite hebben met leren spellen?
3. Hoe toets ik de spelling?

Alle onderwijs valt of staat met....

een goede didaktiek

Thema I

Effectieve spellinginstructie

Spellinginstructieprincipes

- **Leerkracht gebruikt systematiek van de spelling:**
  - klankzuivere woorden: regels voor de klank-letter koppeling
  - orthografische regels, middels categorieën
  - dan pas ezelsbruggetjes aanleren
- **Leerkracht zorgt dat de leerlingen:**
  - denkwijze die hoort bij het te schrijven woord verwoorden
  - het woord opschrijven (geen 'leuke' oefeningen)
  - hele woord opschrijven (geen invuloefening)
  - het woord uit het hoofd opschrijven
- **Leerkracht geeft leerlingen feedback:**
  - onmiddellijk na de oefening
  - door explicitering van de regels/denkweisen

- **Leerkracht zal NOOIT**
  - woorden laten spellen waarvan de categorieën niet uitgelegd zijn
  - leerlingen een gok naar de spelling laten doen
  - een meerkeuzespellingtoets gebruiken
- **Leerkracht zal ALTIJD:**
  - dagelijks een oefendictee geven over een categorie
  - de categorieën eerst mondeling oefenen
  - een foutenanalyse maken
- **Leerkracht probeert:**
  - foute spellingen te vermijden
  - tot 100% correct te oefenen
  - spellingbewustzijn te bevorderen: bewust laten spellen door ze aan te blijven moedigen eerst te denken en dan te schrijven

Didactische principes

- Directe instructiemodel
- Klassikale en tegelijkertijd adaptieve instructie
- Oriëntatie op de te leren categorie (auditieve analyse / denkwijzen oefenen)
- Dagelijks gezamenlijk oefenen (geen 5 maar 20 minuten) gevolgd door een oefendictee
- Zoveel mogelijk multi-sensorieel (auditief, visueel, motorisch)
- Alleen effectief gebleken instructies gebruiken

Organisatorische principes

- Frontale groepsopstelling
- Vast lesritme
- Adequate aankleding klaslokaal

Wat betekent dit voor het spellingonderwijs?

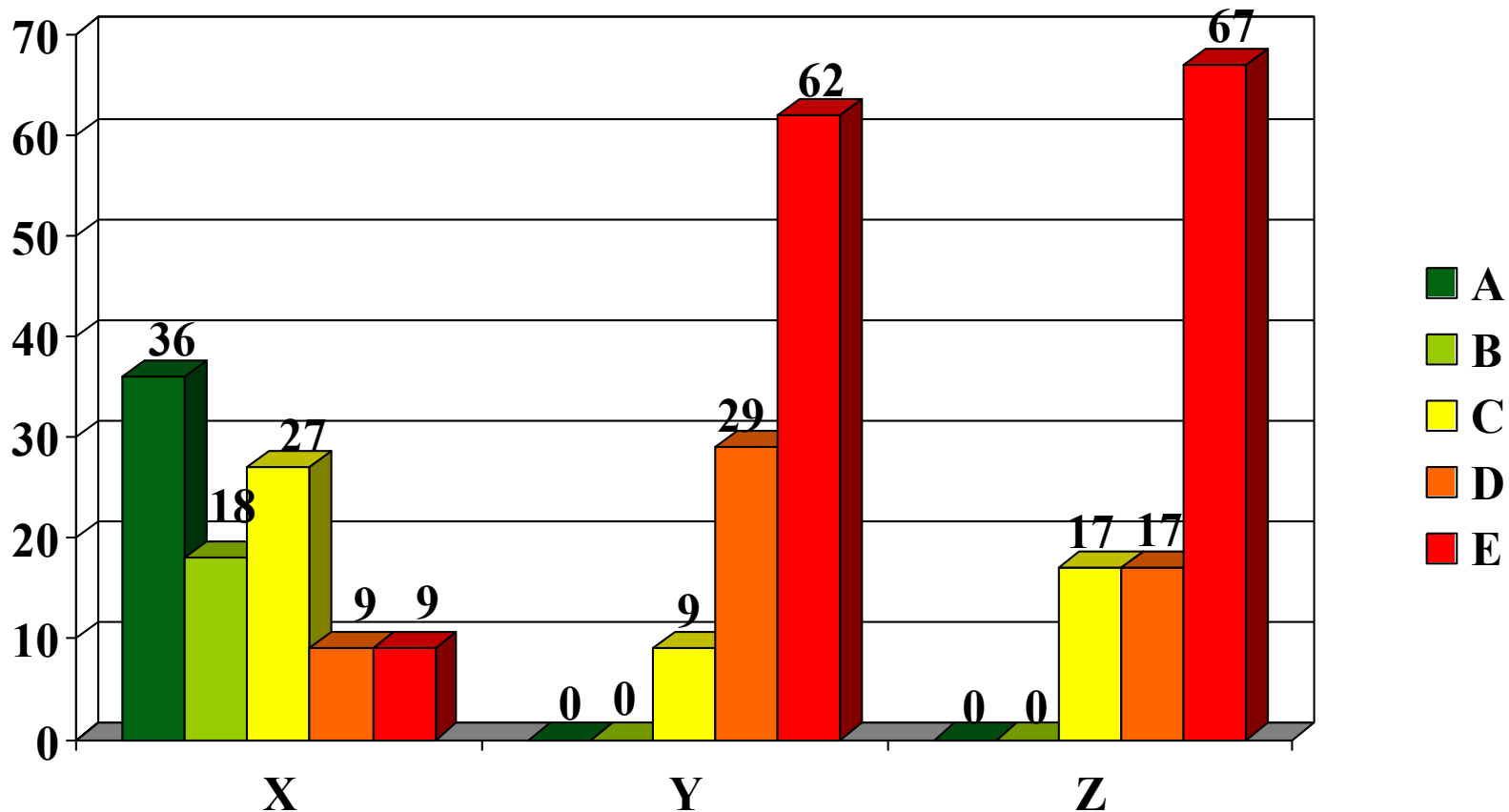
- Spellingonderwijs gelijk laten lopen met lezen (vanaf de eerste dag)
- Elke dag een oefendictee
- Structuur is leidraad (regels en denkwijzen)
- Leerkracht oefent samen met de leerlingen

Wat betekent dit voor spellingtijd?

- Dagelijks
- Een half uur
- Leerkracht is actief betrokken bij de les

Spellingtijd is Spellingkwaliteit

Wat is het effect?

Cito-spellingniveaus in groep 3 van SBao juni E3b

Spellingprestaties voor en na invoering van adequate spelling- en organisatorische principes

Cito	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009
A	9	50	45	52
B	32	31	40	26
C	32	19	10	22
D	23	0	5	0
E	4	0	0	0
Gem.	C	A	A	A

2005-2006 is voor de invoering ervan

Thema 2

Leerlingen die spellen moeilijk vinden

Zwakke spellers zijn trage goede spellers

Zwakke spellers maken meer, maar geen andere fouten dan goede spellers (verschil is kwantitatief niet kwalitatief) =>

Zwakke leerlingen: MEER OEFENEN en vooral onder begeleiding

Thema 3

Toetsen van de spelling?

Waarom en hoe toetsen?

- *Waarom?*
  - Niveaubepaling
  - Diagnostisch middel
- *Hoe?*
  - Fouten zoeken
  - Meerkeuzevorm
  - Dictee

Fouten zoeken

- In de zoomer staan er gijtjes in de wei
- In de lente wordun schapen gesgoren
- In de komer staan er gijtjes in de wij
- De winares bleeck narig te zijn

Meerkeuzevormen

- 2-keuze
  - zoomer of zomer
  - somer of zomer
  - zomer of zomur
- 4-keuze
  - zoomer, somer, zomer of zomur
  - vlag, wrak, grap of swak

Uit een onderzoek

- MK-toets
  - 22% koos **swak**; 67% koos wrak
- Dictee
  - 5% schreef **swak**; 95% schreef zwak
  - 11% schreef wrak; 89% schreef **vrak**

Zie voor wetenschappelijk onderzoek en meer voorbeelden

<http://wij-leren.nl/cito-spelling-toets.php>

<http://wij-leren.nl/spelling-cito-toets-meerkeuze.php>

Gebruik nooit meerkeuze!

- Een foutenanalyse is niet mogelijk, dus verkrijg je geen aanwijzingen voor de didaktiek
- Leerlingen zien foute spellingen, wat tot verwarring leidt

Gebruik altijd een dictee!

Leerling	Spelling	Spellingprobleem
Piet	zoomertijd	open lettergreep
Jan	zomurtijd	de stomme e
Kees	somertijd	s/z spelling
Klaas	zomertijt	de eind-d spelling
Gijs	zomerteid	de ij/ei
Tom	zoomurteit	een combinatie

Spellingcontrole?

NIET in het basisonderwijs, omdat

- een correct antwoord aanklikken didactisch zinloos is
- diverse pogingen nodig zijn om woord goed te spellen
- vooral zwakke spellers feedback nodig hebben
- alleen van zelf opschrijven/intypen je leert spellen

Bron: Huygevoort, M. (2009). *Improving Beginning Literacy Skills by means of an Interactive Computer Environment*. Academisch Proefschrift.

Het goede nieuws is

www.zoleerjekinderenlezenenspellen.nl

Map = € 40,-

Map + DVD's = € 110,-

Staal van Malmberg

Staal werkt met de bewezen spellingaanpak van José Schraven. De eerste methode die spelling en grammatica combineert.

Van harte aanbevolen: Instructie

Marcel Schmeier (€ 24,95)

ISBN 9789491806339

Doug Lemov (€ 37,50)

ISBN 9789058192974

Van harte aanbevolen: Websites

- wij-leren.nl (artikelen, etc.)
- <http://www.annabosman.eu> (zie publicaties/overig)
- www.zoleerjekinderenlezenenspellen.nl (artikelen)
- www.handelingsbrutaal (boeken)
- www.onderwijsgek.nl (publicaties en downloads)
- www.leraar24.nl (kennisplatform onderwijs)
- <https://www.youtube.com/watch?v=wl60iS-lwCg> (paneldiscussie met John Hattie)
- https://www.youtube.com/watch?v=dilnw_dP3xk (TED Talks Education)